

Европски суд за људска
права

Питања
и
одговори

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

The background of the page is a dark blue, almost black, color with a complex geometric pattern of overlapping triangles and polygons in various shades of blue and grey. The text is centered in white. The entire page is framed by a thin white border with rounded corners on the right side.

Питања и одговори

Ова питања и одговоре је припремио Секретаријат Суда. Овај документ не обавезује Суд.

Он има за циљ да пружи основне опште информације о начину на који Суд ради.

Детаљније информације можете наћи у документима које издаје Секретаријат (доступни на интернет страници Суда: www.echr.coe.int), а нарочито у Пословнику Суда.

Европски суд за људска права
Council of Europe
F-67075 Strasbourg cedex
www.echr.coe.int

?

Европски суд за људска права (у даљем тексту: Суд) је међународни суд са седиштем у Стразбуру. Чини га одређени број судија, једнак броју држава чланица Савета Европе које су ратификовале Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода – тренутно њих четрдесет и седам¹. Судије Суда суде у личном својству и не представљају ниједну земљу. Приликом разматрања представки, Суду помаже Секретаријат који углавном чине правници из свих држава чланица (који су такође познати под називом правни секретари). Они су у потпуности независни од својих земаља порекла и не представљају ни подносиоце представки нити државе.

?

Европска конвенција о људским правима (у даљем тексту: Конвенција) је међународни уговор који могу потписати само државе чланице Савета Европе. Конвенција, којом је Суд основан и којом се прописује начин на који би он требало да функционише, садржи списак права и гаранција које су се државе обавезале да поштују.

¹ Нису све државе чланице ратификовале све Протоколе уз Конвенцију (инструменте којима се јемче додатна права). Информације о овој теми можете наћи на нашој интернет страници.

?

Суд примењује Европску конвенцију о људским правима. Његов је задатак да обезбеди да државе поштују права и гаранције зајемчене Конвенцијом. Он то постиже разматрањем притужби (познатих под именом „представке“) које подносе појединци или, понекад, државе. Када утврди да је нека држава чланица прекршила једно или више ових права и гаранција, Суд доноси пресуду. Пресуде су обавезујуће: земље на које се односе су у обавези да их изврше.

?

Можете поднети представку Суду ако сматрате да сте ви лично и непосредно жртва повреде права и гаранција зајемчених Конвенцијом или Протоколима уз њу. Ту повреду је морала да начини нека од држава за које је Конвенција обавезујућа.

?

Нарочито су заштићена следећа права:

- ☞ право на живот;
- ☞ право на правично суђење у грађанским и кривичним стварима;
- ☞ право на поштовање приватног и породичног живота;
- ☞ право на слободу изражавања;

- ☞ право на слободу мисли, савести и вероисповести;
- ☞ право на делотворни правни лек;
- ☞ право на мирно уживање имовине; и
- ☞ право појединца да бира и буде биран.

?

Нарочито су забрањени:

- ☞ мучење и нечовечно или понижавајуће поступање или кажњавање;
- ☞ произвољно и незаконито лишење слободе;
- ☞ дискриминација у уживању права и слобода зајемчених Конвенцијом;
- ☞ протеривање сопствених држављана од стране државе или спречавање њиховог уласка у земљу;
- ☞ смртна казна; и
- ☞ колективно протеривање странаца.

?

?

- ☞ Не морате бити држављанин једне од држава обавезаних Конвенцијом. Повреду на коју се жалите је једноставно морала учинити једна од ових држава, у својој „надлежности“, што обично значи на својој територији.

- ☞ Можете бити физичко или правно лице, попут предузећа или удружења.
- ☞ Морали сте бити непосредно и лично жртва повреде за коју тврдите да је почињена. Не можете се жалити на неки закон или меру уопште, зато што вам, на пример, делује неправично; нити се можете жалити у име других људи (осим ако су они јасно идентификовани а ви сте њихов овлашћени заступник).

?

- ☞ Да. У дотичној држави морате претходно искористити све правне лекове којима се може решити ситуација на коју се жалите (то обично подразумева подношење тужбе одговарајућем суду, а након тога и жалбе, ако је дозвољена, па чак и подношење додатне жалбе вишем суду, као што је врховни или уставни суд, ако такав постоји).
- ☞ Само коришћење ових правних лекова није довољно. Морате заиста изнети своје притужбе на које се жалите (тј. суштину повреда Конвенције за које тврдите да су почињене).
- ☞ Имате само шест месеци од дана доношења коначне одлуке на националном нивоу (опште говорећи, пресуде највишег суда) да поднесете представку. Након тог периода Суд не може да прими вашу представку.

?

- ☞ Против једне или више држава обавезаних Конвенцијом које су, по вашем мишљењу (чињењем или нечињењем које вас је непосредно погодило), прекршиле Европску конвенцију о људским правима.

- ☞ Чињење или нечињење на које се жалите је морао да изврши један или више органа јавних власти државе/држава у питању (на пример, неки суд или управни орган).
- ☞ Суд не може да разматра жалбе против појединаца или приватних институција, као што су комерцијална предузећа.

?

- ☞ Ваша представка мора да се односи на једно од права зајемчених Европском конвенцијом о људским правима. Наводне повреде могу да се односе на широк дијапазон питања, као што су: мучење и злостављање затвореника; законитост лишења слободе; мањкавости у парничним и кривичним поступцима; дискриминација у остваривању неког права из Конвенције; родитељска права; поштовање приватног живота, породичног живота, дома и преписке; ограничења у изражавању мишљења или саопштавању и примању информација; слобода учешћа на неком скупу или демонстрацијама; протеривање и изручење; конфискација имовине; и експропријација.
- ☞ Можете се жалити само на повреду Европске конвенције о људским правима, али не и на повреду неког другог правног инструмента, као што је Универзална декларација о људским правима или Повеља о основним правима.

?

Слањем уредно попуњеног и потписаног обрасца представке² Суду. Образац мора заједно са свим релевантним пратећим документима бити послат на следећу адресу:

**The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg cedex**

- ☞ Можете писати на једном од званичних језика Суда (енглеском или француском) или на званичном језику једне од држава које су ратификовале Конвенцију.
- ☞ Непотребно је слати образац представке факсом јер то не зауставља истицање рока за подношење представке Суду предвиђеног Конвенцијом. Суд ће узети у обзир једино оригинал обрасца представке послат редовном поштом.
- ☞ Немојте лично долазити у Стразбур да усмено изнесете свој предмет. Ваш предмет неће бити брже размотрен, нити ћете добити икакав правни савет.
- ☞ Секретаријат вас може замолити за додатне документе, информације или објашњења која се односе на ваше притужбе.

² Формулар представке је доступан на нашој интернет страници.

- ☞ Потребно је да преузмете образац представке с интернет странице Суда, пажљиво и читко га попуните, потпишете и пошаљете га што је пре могуће. Он мора да садржи:
  - кратак опис чињеничног стања и ваших притужби;
  - указивање на права из Конвенције која су по вашем мишљењу прекршена;
  - правне лекове које сте већ искористили;
  - примерке одлука које су све јавне власти у питању донеле поводом вашег предмета (ови документи вам неће бити враћени тако да треба да пошаљете само копије); и
  - ваш потпис, као подносица представке, или потпис вашег заступника.
- ☞ Уколико не желите да ваш идентитет буде обелодањен, морате одмах о томе обавестити Суд и изнети разлоге за то. Председник ће одлучити да ли је ваш захтев оправдан.
- ☞ У овој фази поступка не мора вас заступати адвокат. Међутим, ако желите да се обратите Суду преко заступника, морате да испуните и потпишете одељак обрасца представке који се на то односи.

?

- ☞ Поступак се спроводи писаним путем. О свакој одлуци коју Суд донесе бићете обавештени писаним путем. Јавне расправе се одржавају у изузетним околностима.
- ☞ Ваш предмет ће бити размотрен бесплатно.
- ☞ Иако вас током првих фаза поступка не мора заступати адвокат, он ће вам бити потребан кад ваша представка буде прослеђена

држави. Велика већина представки се, међутим, проглашава неприхватљивим и не прослеђује туженој држави.

- ☞ Морате сносити само сопствене трошкове (као што су хонорари адвоката или трошкови везани за припрему предмета и преписку).
- ☞ Након што поднесете представку, можете затражити правну помоћ. Правна помоћ се не одобрава аутоматски, нити се додељује одмах, већ тек у каснијој фази поступка.

?

- ☞ Суд прво мора да утврди да ли је ваша представка прихватљива. То значи да предмет мора да задовољава одређене захтеве одређене Конвенцијом. Уколико ови услови нису задовољени, ваша представка ће бити одбачена. Уколико сте поднели више притужби, Суд може прогласити једну или више њих прихватљивим, а остале одбацити.
- ☞ Одлука о неприхватљивости ваше представке или једне од ваших притужби је коначна и не може бити преиначена.
- ☞ Уколико Суд прогласи вашу представку или једну од ваших притужби прихватљивом, охрабриће странке (вас и државу у питању) да постигнете пријатељско поравнање. Ако не постигнете поравнање, Суд ће размотрити представку „у меритуму“ – тј. утврдиће да ли је дошло до повреде Конвенције.

?

- ☞ С обзиром на тренутни број нерешених предмета, можда ћете морати да чекате годину дана пре но што Суд почне да разматра вашу представку. Суд може сматрати неке представке хитним и дати им приоритет, нарочито ако се тврди да подносиоцу представке прети непосредна физичка опасност.

Ако Суд утврди да је дошло до повреде права из Конвенције, може вам досудити „правично задовољење“, одређен износ новца као надокнаду за одређене облике штете. Суд такође може захтевати од дотичне државе да вам надокнади трошкове које сте претрпели током представљања вашег предмета. Ако Суд утврди да није дошло до повреде права, не морате платити никакве додатне трошкове (као што су они које је претрпела тужена држава).

:

- ☞ Суд није овлашћен да укида одлуке националних судова или националне законе.
- ☞ Суд није одговоран за извршење својих пресуда. Чим изрекне пресуду, одговорност прелази на Комитет министара³ Савета Европе, који је задужен за надгледање извршења пресуде и обезбеђивање исплате досуђене надокнаде.

³ Комитет министара чине министри спољних послова држава чланица или њихови представници.

?

- ☞ Суд не поступа као апелациони суд у односу на националне судове; он не разматра поново предмете, он не може да укида, преиначује или ревидира њихове одлуке.
- ☞ Суд неће директно посредовати у ваше име код органа на који се жалите. Суд, пак, у изузетним околностима може одредити привремене мере. Он то у пракси чини само када постоји озбиљна опасност да ће подносилац представке бити физички угрожен.
- ☞ Суд вам неће помоћи да пронађете или платите адвоката који ће вам сачинити представку.
- ☞ Суд вам не може дати било какве информације о законским одредбама на снази у држави на коју се ваше притужбе односе.

Питања и Одговори